

شبکه‌های اجتماعی فرصت‌هایی که می‌سوزند

بازی بی‌برنامه ۴۰ میلیون ایرانی در زمین مجازی!

مصطفی هاشمی‌نسب *
در نوشته کوتاه پیش‌رو به‌دنبال تبیین مختصر لزوم ورود هر چه سریع‌تر و جدی‌تر مسئولان، نهادها و نخبگان به امر مهم فرهنگسازی و مدلسازی در فضای مجازی و به ویژه شبکه‌های اجتماعی و استفاده از فرصت‌ها و ظرفیت‌های فراوان در این فضا هستم.
استنادم اما در این نوشتار مشکلات، گرفتاری‌ها، آسیب‌ها و تهدیدات این فضا (که البته کم هم نیستند) نیست، بلکه می‌خواهم به استناد فرصت‌ها و نکات مثبتی که متأسفانه این روزها کمتر مورد توجه قرار می‌گیرد ضرورت عاجل این ورود را شرح دهم.

■ ■ ■

شبکه‌های هاشمی‌نسب مدتی پیش و به توصیه یکی از دوستان در یکی از شبکه‌های پر استفاده روز، گروهی راه‌انداختیم تا به‌قدر وسعمان اندکی از مشکلات نیازمندان جامعه پیرامونمان را برطرف کنیم. به فاصله‌اندکی از شروع به کار، این کار کوچک آنچنان سبب خیر و برکت شد که خود زمینه‌ای برای فعالیت‌های مثبت، مسئولانه و اثرگذار اجتماعی دیگر مانند کار آفرینی، تسهیل تحصیل و ازدواج جوانان و درمان بیماران نیازمند توسط افراد مختلف فراهم آورد.

افرادی را مشاهده کردیم که بعضاً از نظر گرایشات و علاقه‌مندی‌های مختلف مذهبی، سیاسی، فرهنگی و… آنچنان در نقطه مخالف هم قرار داشتند که حتی نمی‌شد دقایقی آنها را در کنار هم جمع کرد، اما آنچنان باهم‌افزایی توان‌ها و ظرفیت‌ها در کنار یکدیگر به فعالیت‌های اجتماعی مؤثر می‌پرداختند که احساس می‌کردی سال‌هاست در کنار هم مشغول فعالیتند.
در این نمونه واقعی، فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی نه تنها تبدیل به بستری برای کنشگری فعال و مؤثر اجتماعی در فضای حقیقی شده، بلکه زمینه‌هایی را فراهم آورد تا افراد گوناگون فارغ از گرایشات مختلف برای رسیدن به هدفی متعالی و مشترک تلاش کنند و در این مسیر بسیاری از سوء تفاهم‌ها و بدبینی‌هایی که أحياناً نسبت به هم داشتند نیز برطرف شود.

■ **عرصه‌ای برای همدلی**

گره خوردن علائق و دغدغه‌های مفید و سازنده افراد جامعه با هم و در پی آن تلاش برای ساختن هر چه بهتر آینده جامعه – چه در عرصه حقیقی و چه در فضای مجازی – که به تعبیر رهبر معظم انقلاب اکنون بزرگ‌تر از فضای حقیقی زندگی ما شده است را می‌توان یکی از مفاهیمی دانست که سال‌هاست توسط ایشان و با تزریق تعبیر و کلیدواژه‌های مختلفی همچون همدلی و هم‌زبانی، اتحاد، انسجام، همکاری، برهیز از دو قطبی‌سازی جامعه و… پیگیری می‌شود. رهبر انقلاب به دنبال آن هستند تا آحاد جامعه به ویژه نخبگان و نهادهای مربوطه را به سمتی سوق دهند تا این امر مهم نه‌پنداشد شود که اجزای مختلف جامعه فارغ از گرایشات و سلیقه‌شان، باید با قرار گرفتن کنار هم اهداف و صلاح کلی جامعه را دنبال کنند و در این مسیر با یکدیگر همکاری و تعامل داشته باشند.

■ **بازی نیمی از ایرانی‌ها در زمین مجازی**

ضرورت و اهمیت ورود نخبگان و نهادهای فرهنگی و

■ **بیش از پنج‌نیز از تشکیل شورای عالی فضای مجازی به دستور رهبر انقلاب می‌گذرد. شورایی که طبق حکم رهبری اولین و مهم‌ترین وظیفه‌اش لزوم سرمایه‌گذاری در جهت بهره‌گیری حداکثری از فرصت‌های ناشی از فضای مجازی در جهت پیشرفت همه‌جانبه کشور و ارائه خدمات گسترده و مفید ملی است؛**

■ **اولی‌ترین وظیفه‌اش لزوم سرمایه‌گذاری وسیع و هدفمند در جهت بهره‌گیری حداکثری از فرصت‌های ناشی از فضای مجازی در جهت پیشرفت همه‌جانبه کشور و ارائه خدمات گسترده و مفید به اقشار گوناگون مردم و همچنین برنامهریزی برای استفاده از ظرفیت‌های ناشی از فضای مجازی در جهت پیشرفت همه‌جانبه کشور و ارائه خدمات گسترده و مفید به اقشار گوناگون مردم و همچنین**

■ **برنامه‌ریزی برای مواجهه فعال و خردمندانانه کشور با فضای مجازی است**

■ **شورایی که طبق حکم رهبری اولین و مهم‌ترین وظیفه‌اش لزوم سرمایه‌گذاری وسیع و هدفمند در جهت بهره‌گیری حداکثری از فرصت‌های ناشی از فضای مجازی در جهت پیشرفت همه‌جانبه کشور و ارائه خدمات گسترده و مفید ملی است؛**

■ **اولی‌ترین وظیفه‌اش لزوم سرمایه‌گذاری وسیع و هدفمند در جهت بهره‌گیری حداکثری از فرصت‌های ناشی از فضای مجازی در جهت پیشرفت همه‌جانبه کشور و ارائه خدمات گسترده و مفید ملی است؛**

■ **شورایی که طبق حکم رهبری اولین و مهم‌ترین وظیفه‌اش لزوم سرمایه‌گذاری وسیع و هدفمند در جهت بهره‌گیری حداکثری از فرصت‌های ناشی از فضای مجازی در جهت پیشرفت همه‌جانبه کشور و ارائه خدمات گسترده و مفید ملی است؛**

سبک زندگی

سبک زندگی ۸۸۴۹۴۷۱

جادوی دیجیتال کودکان را سحر کرده است

فکر نکن، فقط کلیک کن!

■ **سجاد علمردانی** *
منظور برطرف کردن احتیاجات شخصی خود، لب از لب برمی‌دارد.

■ **بیماری و تبیلی جسمانی**
صدمه جدی‌ای که از سمت این لوازم وارد می‌شود، عدم تحرک جسمانی در کودکی و نوجوانی و به تبع آن عدم سلامت جسمانی و فیزیولوژیکی است. اگر به مطب پزشک عمومی مراجعه کنید، می‌بینید که بسیاری از مراجعان در گروه سنی ۱۲ تا ۲۰ ساله هستند و هر کدام از درد جسمانی اعم از آفت دهان، کمر درد خفیف، خستگی جسمانی، سردردهای مزمن و دندان دردهای شدید رنج می‌برند.
چرا که در اثر عدم کنترل صحیح والدین و وقت‌گذرانی‌های طولانی نوجوان پای تلفن همراه هوشمند و تبلت است.

■ **شخصیت مقلدگونه**

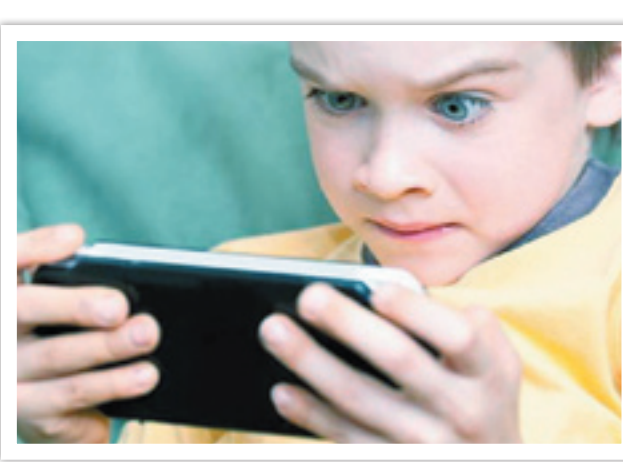
عارضه دیگری که این نسل را در معرض سخت‌ترین همه‌جها قرار داده، علاوه بر مشکلات فرهنگی، تزریق افکاری است که شخص را به فکری تبدیل می‌کند که دیگر بدیع بودن یا خلاقیت یا بداهه‌گویی نمی‌شناسد و صرفاً نشخوار سخن یا تفکری رایج در شبکه‌های مجازی یا پایگاه‌های خبری زرد و… است. در این مواقع است که جایگاه تعقل خالی می‌شود، چراکه کودک یا نوجوان در سنی که زمان آموزش و یادگیری است، خود را سرگرم بازی و گفت و گوهای بی‌سر و ته مجازی و لایک زدن و جست و جوی‌های بیپوده اینترنتی کرده است.

■ **واما چندسوال**

آیا نباید تکنولوژی را برای گروه‌های سنی مختلف تنظیم کرد؟ آیا والدین نمی‌توانند فرزندان خود را کنترل کنند؟ آیا کودکان نوجوانان را باید آزاد گذاشت تا هر طور دلشان می‌خواهد زندگی کنند؟ وضع قوانین تا چه اندازه مفید واقع می‌افتد؟ آیا تنبیه در اینگونه موارد مؤثر است؟ بلکه صد در صد هم همین طور است و باید با موضوع جدی برخورد کرد.

■ **قوانین سفت و سخت وضع کنید**

برای فرزندان خود قوانینی وضع کنید، قانون‌های محکم و قاطع که شکننده نباشند، به هیچ وجه! برای مثال اگر صبح‌ها

مدرسه بود، بگویید که باید تا ساعت هشت عصر، بعد از استراحت کافی، مطالعه کند و تکالیف فردا را انجام دهد، بعد از هشت عصر می‌تواند به مدت مشخصی (برای مثال؛ یک ساعت، نهایت یک ساعت و ۳۰ دقیقه) تفریح دیجیتالی داشته باشد، ولی اگر در ساعاتی که درس دارد اشتیاق به بازی‌های جسمی و حرکتی مثل پتنگ یا فوتبال یا… داشت، منع نکند.

■ **بازی‌های فکری و چالشی بخريد**

سعی کنید کودک و نوجوان را به اشیا و علاقه‌مندی‌های بیرون از صفحه موبایل، مرفرگرای، عدم تحلییل از وقایع، زود باور بودن و تبیلی ذهنی و روانی سوق می‌دهد.

■ **افت تحصیلی و کاهش حرمت نفس**
داشتن آموز در مدرسه شرایط خوبی پیدا نخواهد کرد، چرا که در خانه فرصتی برای تکالیف نداشته و اگر هم آخر شب فرصتی جسته و گریخته یافته، از نظر ذهنی و جسمی خسته بوده و در اینگونه مواقع یادگیری ارزشی ندارد! در این زمان بازی‌های مغز صفر بوده و در برخی موارد به دلیل تداخل معنایی، منفی است. بنابراین بهتر است در چنین شرایطی فشاری مضاعف به فرزند خود نیاورید. به عنوان مثال به او نگویند علی جان

اگر تا آخر شب تکالیفت را ننویسی خیری از خواب نیست! چرا که این فشار عملاً چیزی جز آشفتنگی جسمی و روانی برای فرزند شما ندارد. به مرور زمان به دلیل افت تحصیلی، شرایط روانی نوجوان به سمت تصور بد و تحریف شناختی غلط از خود، حرمت کم‌برای خود و عدم اعتماد به خویشتن پیش می‌ورد.

■ **لالی عاطفی**

آسیب‌بعدی و شاید محسوس‌ترین صدمه‌ای والدین نیز آن را به وضوح می‌بینند، عدم ارتباطات صحیح فرزند با خود و اطرافیان است. با کسی حرفی ندارد، معمولاً بیشتر دچار عارضه‌ای به نام موتیسم یا لالی عاطفی می‌شود. تنها در مواقعی که دوست دارد به

■ **درس و مشق فدای تبلت**

نوجوان به محض اینکه از مدرسه می‌آید مستقیم به سمت رایانه، تبلت یا تلفن همراه خود می‌رود و حتی شاید غذا خوردن را هم فدای این لوازم شگرف اما ویران‌ساز کند. در اینگونه مواقع تکالیف مدرسه در نگاه او به عذاب و اوقات تلخی بدل می‌شود. نوجوان برای یک صفحه یا یک بخش از کتاب که قرار است آن را انجام دهد کل جو خانواده را مشوش می‌کند و تکالیفش را تا آخر شب نگه می‌دارد و تازه ساعت ۱۱ شب می‌گوید که او فلان درس را باید می‌نوشت یا دوره می‌کرد اما این کار را انجام نداده است. در این شرایط والدینی که خسته هستند، چگونه این اوضاع منتقت را تحمل کنند؟

■ **تکنولوژی مسخ‌کننده**

اولین عارضه‌ای که این نوع تکنولوژی بر بچگر یک شخصیت کوچک می‌گذارد، این است که دستور می‌دهد. فکر نکنید، با یک تاج (لمس)

وقت آن نرسیده که نهادها و دستگاه‌های مسئول از مرحله پرداختن صرف به مباحث نظری (که البته در جای خود مهم هستند) عبور کنند و به جای گرفتار شدن در ورطه تشریفات بوروکراسی، بخش اصلی وقت، توان و سرمایه خود را صرف تأثیرگذاری و ایجاد تغییر در کیفیت فعالیت بازیرگان فضای مجازی کنند؟

■ **آیا اگر نهادهای ذیربط از مدت‌ها قبل با نگرشی مسئولانه و مبتنی بر واقعیات و نیازهای روز جامعه به عرصه فرهنگساز، مدلسازی، هدایت، تغییر نگرش‌ها و دریافت‌های نادرست و همچنین تولید محتوای مناسب و جذاب ورود می‌کردند و فضای مجازی و مشخصاً شبکه‌های اجتماعی را مطابق و متناسب با اقتضات و**

■ **هنجارهای جامعه به کار می‌گرفتند، امروزه تا این اندازه شاهد جوان و گسترش آسیب‌ها و ناهنجاری‌های اجتماعی، رفتاری و… در این عرصه بودیم؟ چرا دست مسئولان امر در ارائه یک مدل و الگوی موفق در این زمینه خالی است؟ چرا حتی نتوانسته‌ایم یک نمونه شبکه اجتماعی موفق و قابل رقابت با شبکه‌های خارجی به جامعه عرضه کنیم؟ طبیعت فضای ولنگارانه در هر عرصه‌ای مهیا بودن زمینه‌ها برای فعالیت سودجویان و**

■ **طبعاً بروز آسیب‌ها و گرفتاری‌های گوناگون است. پس اگر در اخبار می‌شنویم که ایرانی‌ها جزو بداخلاق‌ترین کاربران شبکه‌های اجتماعی‌اند یا هرگزگی، بی‌بند و باری، اباحی‌گری، بی‌عفتی و فحاشی به یکی از وجوه بارز فعالیت در شبکه‌های مجازی تبدیل شده نباید کسی غیر از خودمان را ملاتر کنیم؛ در دست است که متأسفانه ما به واسطه غفلت نخبگان و دستگاه‌های مسئول در مواجهه با اغلب پدیده‌های فناورانه دچار وابسماندهی است، اما سؤال اینجاست که تا چه زمانی قرار است این تأخیر و تأخر ادامه یابد؟ چرا باید در کمال تأسف شاهد آن باشیم که در زمینه فضای مجازی نه تنها تهدیدات را تبدیل به فرصت نکرده‌ایم، بلکه فرصت‌ها را نیز یکی پس از دیگری از دست داده‌ایم؟**

■ **لزوم حمایت از حرکت‌های خودجوش**

با تمام این موارد آنچه امروز در ورای آسیب‌های جدی فضای مجازی به ویژه شبکه‌های اجتماعی قابل مشاهده و امیدواری است، رگه‌هایی از حرکت خودجوش دلسوزان جامعه است. حرکت‌هایی که اگر از حمایت‌های فکری و نظری نخبگان و همچنین پشتیبانی دستگاه‌های ذیربط بهره‌مند گردند، می‌توانند زمینه‌اصلاحات، تغییرات و حرکت‌های مبارک و گسترده‌ای در فضای مجازی فراهم آورند.
باید به مسئولان دستگاه‌ونخبگان مربوطه نهیب زد که ماهی را هر وقت از آب بگیري تازه است! رسته‌ها و گروه‌های تخصصی دانشگاهی از جمله جامعه‌شناسی، روانشناسی، ارتباطات و… که به نحوی از اتحای مرتبط با فضای مجازی هستند باید با دغدغه‌مندی وظایف علمی و پژوهشی خود را در این زمینه انجام دهند و دستگاه‌ها و نهادهای مسئول هم با جدیت به انجام وظیفه‌ای که محل ارتزاق آنان نیز هست همت گمارند و با استفاده از چراغ راهنمای علم و دانش به درستی و با سرعت در این مسیر می‌توانند در آینده نه چندان دور خسارت‌های به مراتب بیشتر و ویرانگرتری را متوجه جامعه‌مان کنند.

■ **کارشناس ارشد جامعه‌شناسی**

■ **ارزیابی می‌کنند، شکل دهند که تبعات و آسیب‌های بسیاری به دنبال دارد.**

■ **توسط هر کسی که باشد باید جوانب احتیاط را در نظر گرفت که مبادا آنقدر به آن مشغول شوند که از خانواده و جامعه غافل شده و به آن اعتیاد پیدا کنند. باید سعی شود تا جایی که ممکن است در فضای واقعی جامعه به نیازهای جوانان پاسخ داده شود تا آنان برای رفع نیاز خود به فضای مجازی مجاز نیانه نبرند.**

■ **کارشناس ارشد جامعه‌شناسی**